

Lainsäädäntöhanke päästökompensaatiotoiminnan ja rahankeräyslain suhteen arvioimiseksi ja rahankeräyslain muuttamiseksi

Sisäministeriö on tänään asettanut lainsäädäntöhankkeen, jossa arvioidaan päästökompensaatiotoiminnan ja rahankeräyslain (863/2019) välistä suhdetta sekä valmistellaan rahankeräyslakia koskevat lainsäädäntömuutosehdotukset.

Toimikausi

Hankkeen toimikausi päättyy 31.12.2020.

Tausta

Uusi rahankeräyslaki tuli voimaan 1.3.2020. Rahankeräyslain kokonaisuudistuksen tavoitteena oli rahankeräysmenettelyn sujuvoittaminen, kolmannen sektorin toimintamahdollisuuksien ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan edistäminen sekä rahankeräykseen mahdollisesti liittyvän rikollisen toiminnan estäminen.

Rahankeräyslaissa säädetään rahankeräysten järjestämisestä ja niiden asianmukaisuuden valvonnasta. Rahankeräyksen järjestämisen edellytyksenä on joko rahankeräyslupavakaus Poliisihallitukselta tai ilmoituksen tekeminen poliisilaitokselle pienkeräyksen järjestämisestä. Rahankeräyslaissa säädetään eräistä toiminnoista, joiden katsotaan täyttävän rahankeräyksen määritelmän, mutta jotka jäävät lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Rahankeräyslain mukaan rahankeräyksellä tarkoitetaan toimintaa, jossa yleisöön vetoamalla kerätään vastikkeetta rahaa. Yleisöllä tarkoitetaan ennalta rajoittamatonta ja määrittelemätöntä joukkoa henkilöitä. Yleisöön vetoamista on rahankeräyslain mukaan suullisesti, kirjallisesti tai muulla tavoin ilmaistu pyyntö tai kehotus antaa rahaa keräykseen.

Rahankeräyslupavakaus myöntämisen edellytyksenä on pääsääntöisesti rahankeräyksen järjestäjän toiminnan tarkoituksen sekä keräystarkoituksen yleishyödyllisyys. Yritykselle ei voida myöntää rahankeräyslupaa. Pienkeräyksen järjestäjältä ei edellytetä sen toiminnan tarkoituksen yleishyödyllisyyttä. Pienkeräyksen voi järjestää muuhunkin kuin yleishyödylliseen tarkoitukseen, ei kuitenkaan elinkeinotoiminnan tukemiseen tai oikeushenkilön varallisuuden kartuttamiseen.

Uuteen rahankeräyslakiin ei sisälly aiempaa rahankeräyslakia (255/2006) vastaavia säännöksiä rahankeräyksen käytännön toimeenpanijasta. Käytännön toimeenpanoa ovat tehtävät, jotka liittyvät välittömästi rahankeräyksen toteuttamiseen. Käytännön toimeenpanijoina voivat toimia esimerkiksi erilaiset yritykset eikä toimeenpanijana toimiminen edellytä lupaviranomaisena toimivan Poliisihallituksen hyväksyntää.

Poliisihallitus vastaa rahankeräyslain noudattamisen valvonnasta ja rahankeräysten järjestämisen ohjauksesta. Lisäksi Poliisihallitus vastaa rahankeräyslain mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä sellaisen rahankeräyksen osalta, jonka järjestäminen edellyttää rahankeräyslupaa tai pienkeräysilmoituksen tekemistä, mutta joka järjestetään ilman lupaa tai ilmoitusta.

Poliisihallitus on saanut useilta yksityishenkilöiltä ja yhteisöiltä kysymyksiä rahankeräyslain soveltumisesta ilmastonmuutoksen torjumisen rahoittamiseksi tehtäviin varainhankintakampanjoihin. Poliisihallitukselle on esitetty kysymyksiä myös varainhankintamalleista, joissa yleisölle tarjotaan mahdollisuutta kompensoida ilmastopäästönsä vapaaehtoisella rahasuorituksella esimerkiksi kulutushyödykkeen oston yhteydessä. Kysymyksistä on Poliisihallituksen mukaan ilmennyt selvästi, että myös ilmastonsuojelutyön rahoittamisessa voidaan hyödyntää monenlaisia toisistaan poikkeavia varainhankintamalleja.

Poliisihallitus on tiedustelujen johdosta kesäkuussa 2019 julkaissut muistion selventämään rahankeräyslain soveltumista tällaiseen varainhankintaan. Poliisihallituksen mukaan rahankeräyslakia sovelletaan myös ilmastonsuojelutyön tukemiseksi järjestettäviin varainhankintakampanjoihin silloin, kun kampanjat rahoitetaan yleisöön vetoamalla kerätyillä vastikkeettomilla rahalahjoituksilla. Poliisihallituksen mukaan ilmastonsuojelutyötä on vakiintuneesti pidetty sellaisena rahankeräyslaissa tarkoitettuna yksinomaan yleishyödyllisenä tarkoituksena, jonka rahoittamiseksi rahankeräyslupa on lähtökohtaisesti mahdollista myöntää. Rahankeräystä ei kuitenkaan saa järjestää tavalla, jossa kaupankäynti ja rahankeräys ovat ilmeisessä vaarassa sekoittua keskenään. Jotta toimintaa voitaisiin pitää rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle jäävänä vastikkeellisena toimintana, tulisi toiminnan olla Poliisihallituksen mukaan aidosti vastikkeellista kaupankäyntiä, jossa rahasuoritus ja sen vastasuoritus kohtaavat toisensa ajallisesti, laadullisesti ja määrällisesti. Poliisihallitus toteaa, että yritystoimijat eivät voi rahankeräyslupaa saada eikä rahankeräyksellä kerättyjä varoja voida käyttää liiketoiminnan rahoittamiseen, vaikkakin tarkoituksena olisi pyrkimys toimia ympäristöystävällisemmin.

Eri toimijat ovat julkisuudessa esittäneet näkemyksiä, joiden mukaan Poliisihallituksen tulkintakannanotoissa ei olisi riittävällä tavalla otettu huomioon päästökompensaatiotoiminnan luonnetta ja että toiminta olisi vastikkeellista eikä rahankeräyslaissa tarkoitettua vastikkeetonta rahankeräystä. Useat toimijat ovat esittäneet, että myös yritysten tulisi voida tarjota asiakkailleen mahdollisuutta kompensoida hankkimiensa hyödykkeiden aiheuttamia päästöjä ilman, että toimintaa katsottaisiin luvanvaraiseksi rahankeräykseksi.

Tavoitteet ja tehtävä

Hankkeen tavoitteena arvioida päästökompensaatiotoiminnan suhdetta rahankeräyslakiin ja valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutosehdotukset rahankeräyslain selkeyttämiseksi siten, että vapaaehtoinen päästökompensointi olisi mahdollista.

Hankkeen tehtävänä on laatia erillinen taustaselvitys, johon tulee sisällyttää kuvaus nykytilasta, nykytilan arviointi, ehdotukset rahankeräyslain muutoksiksi sekä arvio lainsäädäntömuutosten vaikutuksista. Vaikutusarvioinnissa tulee erityisesti ottaa huomioon, mitä vaikutuksia lainsäädäntömuutoksilla on kansalaisyhteiskunnan varainhankintaan ja rahankeräyslain tavoitteeseen keräyksiin mahdollisesti liittyvien väärinkäytösten estämisestä. Lisäksi hankkeen tehtävänä on laatia ehdotus hallituksen esitykseksi taustaselvitystä hyödyntäen.

Organisointi

Hankkeen vastuuvastavalmistelijana toimii erityisasiantuntija Anna Kivimäki. Hankkeen sisäministeriön ulkopuolisena asiantuntijana toimii oikeustieteen maisteri Sini Lahdenperä. Hankkeen asiantuntija vastaa taustaselvityksen laatimisesta. Taustaselvitys tehdään sisäministeriön johdolla ja ohjauksessa. Taustaselvitystyötä ohjaa ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimii lainsäädäntöjohtaja Katriina Laitinen ja jäsenenä erityisasiantuntija Anna Kivimäki, johtava asiantuntija Aino Salmi, neuvotteleva virkamies Jukka Tukia ja neuvotteleva virkamies Elina Rydman. Ohjausryhmän sihteerinä toimii säädösvalmisteluavustaja Sari Mustila.

Asiantuntija raportoi taustaselvitystyön etenemisestä ohjausryhmälle.

Hankkeeseen tullaan perustamaan lisäksi asiantuntijaverkosto, johon kutsutaan hankkeen tavoitteen ja tehtävän kannalta keskeisten ministeriöiden ja viranomaisten sekä kansalaisyhteiskunnan ja yritystoiminnan edustajat. Hankkeessa voidaan verkoston ohella kuulla eri sidosryhmiä ja järjestää myös keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia.

Kustannukset ja rahoitus

Asiantuntijalle maksettavasta palkkiosta sovitaan erillisellä sisäministeriön ja asiantuntijan välisellä toimeksiantosopimuksella. Hankkeeseen osallistuvien sisäministeriön virkamiesten osalta työ tehdään virkatyönä.

Kustannukset maksetaan sisäministeriön toimintamomentilta 26.01.01.1. Hankkeeseen käytettävä työaika ja muut kulut kirjataan sisäministeriön osalta toimintokohteelle 2000520100.

Sisäministeriö Maria Ohisalo

Osastopäällikkö Tero Kurenmaa

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 15.04.2020 klo 12:34. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Tiedoksi

Valtiosihteeri Olli-Poika Parviainen
Erityisavustaja Sami Kerman
Sisäministeriön viestintäyksikkö
Sisäministeriön hallinto- ja kehittämisosasto
Sisäministeriön poliisiosasto
Valtioneuvoston kanslia
Oikeusministeriö
Valtiovarainministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Ympäristöministeriö
Poliisihallitus
Kilpailu- ja kuluttajavirasto